

Remisspromemoria - En bättre skolstart för alla: Bedömning och betyg för progression i lärandet (U 2014:C)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden antar utbildningsenhetens förslag till yttrande.

Sammanfattning

Regeringen har gett professor Martin Ingvar i uppdrag att utreda hur betyg kan införas från och med årskurs 4 och 5 i grundskolan från och med läsåret 2016/17. Utredningen föreslår att skolorna arbetar mer med betyg och bedömning och att betyg ska sättas redan i årskurs fyra och fem. Men det handlar inte bara om tidigare betyg utan förslagen ska ses i en kontext av en bred användning av tydligare och mer framåtsyftande bedömning som utgår från användning av BFL (bedömning för lärande) dvs. formativ bedömning. Dessutom ska lärarna enligt förslaget använda standardiserade bedömningsstöd i matematik och engelska.

Lagändringarna ska i huvudsak börja gälla från och med den 1 juli 2016.

Ärendet

Remissen innehåller fem huvudsakliga förslag.

- Skolhuvudmän blir skyldiga att använda bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling samt i matematik. Skolverket får i uppdrag att ta fram forskningsbaserade bedömningsstöd
- Kunskapskrav i läsförståelse införs i årskurs 1 i grundskolan vad gäller godtagbar kunskapsnivå. Kunskapskravet ska formuleras oberoende av läsmetod
- Betyg införs i årskurs fyra och fem vid läsårets slut i alla ämnen utom språkval. Bedömningen ska sättas utifrån kunskapskraven i årskurs 6.
- Betygsbeteckningen F ska ersättas med ”att eleven ännu inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås” i årskurserna 4, 5, 6.
- Betygen ska skickas hem till elevens vårdnadshavare.

Förslaget innebär också att IUP (Individuell UtvecklingsPlan) avskaffas i årskurserna 4 och 5. Tidpunkten för införandet av dessa förslag kommer att sammanfalla med införandet av en tioårig grundskola och avskaffandet av förskoleklassen.

I dag är avstämningspunkterna i grundskolan årskurserna 3, 6 och 9. Mot den bakgrunden kan det framstå som mer naturligt att införa betyg i årskurs 3 än i årskurs 4. Utredarens utgångspunkt är att undervisning i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen sällan förekommer i grundskolans lägre årskurser. Kunskapskraven i NO- och SO- ämnena i årskurs 3 är inte heller framskrivna för varje ämne utan för ämnesgrupperna. Det blir därför ett mindre ingrepp i skolornas arbetssätt med betyg i årskurs 4 och kräver mindre revisioner av kursplanerna, än att införa betygen i årskurs 3. Förslagets utformning innebär också att i många skolor blir det samma lärare som sätter betyg i årskurs 4 som också sätter betyg i årskurs 6, vilket är en fördel enligt utredningen.

Utredningens innehåll och kärnargument

Ingvars utredning handlar till en stor del om varför Sverige har tappat sin en gång goda position i internationella mätningar och hans kommentarer om en svensk diskussion om mätning och bedömning. Han tar upp behovet av färdighetsträning och mängdträning som han anser behöver återinföras för att förbättra Sveriges resultat.

På sidan 84 sammanfattas kärnan i utredningens argumentation.

”Sverige har tillsammans med övriga nordiska länder en sen introduktion av betyg i skolan. Perioden 1982 fram till i dag, där betyg gavs först i senare åren i grundskolan, sammanfaller med en lång period av fallande resultat i skolan och tilltagande skillnader som samvarierar med föräldrars utbildningsbakgrund. Det betyder inte att återinförande av tidiga betyg i sig kommer bryta trenden utan ska ses som en av många åtgärder för att skärpa inriktningen mot progression och förbättring av studieresultat. Inte minst medför införandet av betyg ett krav på ett klart dokumenterat ställningstagande om varje elevs progression. I sin tur ger det ytterligare stabilitet i den formativa bedömningen som på ett tydligare sätt kan integreras i måldiskussionen med eleven och föräldrarna. Införandet av betyg medför att lärarens subjektiva bedömning av en elevs studieframgång måste förankras tydligare i formella bedömningar och i målen för ämnet.”

Argumentationen handlar alltså inte om för eller emot betyg utan mer om behovet av en bedömningskultur i skolan där elevernas förmåga framförallt vad gäller läsning får en tydlig bedömning. Betygen i sig är en del av en större helhet enligt Ingvars utredning.

Det som talar emot förslagen är att betyg i sig inte hjälper en formativ bedömning utan har för mycket av summativ karaktär för att de ska stödja eleverna i sitt lärande. För elever med svårigheter i skolan kan då betygen få en karaktär av ”stämpling” som inte motiverar eleverna till fortsatt lärande. Ytterligare ett argument mot betyg är att betygen inte är tillförlitliga mätinstrument. Ingvars genomgång av några studier kring de här frågorna (s.83)

skulle visa att det inte finns tillräckligt stöd för att ta de här invändningarna på allvar utan att studiernas design behöver förbättras innan de kan tillmätas värde. Martin Ingvar anser också att om eleverna tidigare utsätts för betyg skulle de kunna vänja sig men att sådana studier inte finns.

Utredaren lyfter även fram att en ökad användning av bedömningsstöd kommer att öka lärarnas arbetsbörda samt sannolikt öka huvudmännens kostnader. Utredaren föreslår därför en ökning av anslagen för att kompensera för detta. Förslagen innebär också en ökad statlig styrning av lärare och skolhuvudmännen.

Forskarna Jan- Eric Gustafsson och Christina Cliffordson vid Göteborgs universitet har visat att betyg har en bättre förmåga att förutsäga studieframgång i högskolan jämfört med standardiserade prov och att det beror på den s.k. faktor X, dvs. att lärarna ofta bedömer elevens uthållighet och inställning till skolan. Betygen är alltså bättre mätinstrument än prov och även om de har brister är de så pass robusta att de kan förutsäga studieframgång på ett rimligt sätt. Resultaten gällde det förra betygssystemet IG, G, VG och MVG, men det var också kriteriebaserat och det är därför rimligt att tro att resultaten är giltiga också idag.

Martin Ingvars utredning tar däremot inte upp forskaren Dylan Williams studier av bedömning där det å ena sidan blir tydligt att en skarp skriftlig resultatåterkoppling till eleverna inte gynnar fortsatt lärande. Å andra sidan är Dylan Williams argument att bedömning måste vara ett ständigt inslag i undervisningen och att framförallt elevernas kännedom om kunskapskraven och vad dessa har betydelse för undervisningen blir avgörande för goda resultat. Det sistnämnda är också en av de viktigaste slutsatserna i John Hatties studier om vad som har betydelse i undervisningen och för goda resultat.

Utbildningsenhetens bedömning

Utredarens förslag syftar till att införa en bedömningskultur i skolorna som enheten uppfattar går hand i hand med det arbete med formativ bedömning som skolorna i Nacka bedriver. Det centrala i förslaget är att få fram en bedömningskultur i skolorna där förslagen om att lärarna ska bli skyldiga att använda väl underbyggda bedömningsstöd tillsammans med målet i årskurs ett är viktigare än betygen i årskurs fyra och fem. Utbildningsenheten delar bedömningen att betygen i sig inte kommer att bidra till resultatutveckling i skolorna i Sverige som helhet. Det finns redan ett avstämningstillfälle i årskurs 3 genom de nationella proven. Utbildningsenheten anser att det bör vara frivilligt för lärarna att använda de bedömningsstöd som tas fram och hur de passar i den undervisning som de bedriver och skolornas arbete med bedömning för lärande. Däremot är det välkommet att Skolverket utarbetar bedömningsstöd. Utbildningsenheten anser därför att utbildningsnämnden bör tillstyrka förslaget om att bedömningsmaterial tas fram men avstyrka att det ska vara obligatoriskt att använda det. Förslaget om betyg i årskurs fyra och fem bör också avstyrkas.

Utbildningsenheten anser att förslaget vad gäller att byta ut betyget F mot beteckningen ”ännu ej uppnått kunskapskraven (ung.)” bör avstyrkas. Idag är beteckningen F inarbetad. Det kommer att behövas en kortare formulering för att få plats i själva betygsdokumentet. Den beteckningen är alltså det som eleverna kommer att se och kommer därför sannolikt att få samma karaktär som F har idag. Det är mer praktiskt att behålla den nuvarande beteckningen.

Utbildningsenheten anser att förslaget att skicka hem betygen till vårdnadshavarna sannolikt inte kommer att få någon betydelse för elevernas resultat. Ev. kan det förbättra informationen till vårdnadshavarna och bör därför tillstyrkas.

Utbildningsnämnden beslutade att det skulle vara frivilligt för skolorna att använda IUP i årskurs 6-9, § 5 6 november 2013 (UBN 2013/211-619, Kravet på individuell utvecklingsplan i den utbildningspolitiska strategin och ändring i skollagen (2010:800) vad gäller kravet på IUP). Ärendet togs upp med anledning av att den utbildningspolitiska strategin angav att IUP ska användas i grundskolan och att regeringen avsåg att ändra i skollagen för att minska lärarnas arbetsbörda. Förslaget i den här utredningen skulle kunna innebära ytterligare en minskning av betydelsen av IUP om regeringen inför betyg i årskurserna fyra och fem. Det är emellertid utbildningsenhetens uppfattning att även om kravet på IUP inte blir lagstadgat kommer lärarna att behöva upprätta ett måldokument för varje elev med en framåtsyftande plan.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen om en skyldighet för lärarna att använda bedömningsstöd förväntas öka kostnaderna för huvudmännen. Utredaren föreslår därför att staten ska tillföra medel för att bekosta dessa ökade kostnader.

Konsekvenser för barn

Förslaget innebär sannolikt att undervisningen blir mer styrd för eleverna. Det skulle kunna innebära att elevernas inflytande minskar och att undervisningen blir mer inriktad på färdighetsträning vilket riskerar att medföra att undervisningen blir mer ensidig.

Per Gunnar Rosengren
Utbildningsexpert

Lotta Valentin
Enhetschef

Bilagor

Yttrande

Utredningen En bättre skolstart för alla